

Dee de trei ori in septimana: Mercuri-a,
Vineri-a si Dominec'a, candu o cota in-
tegra, candu numai diumetate, adeca dupa
momentulu impregiarilor.

Prețurile de prenumerațiune:

pentru Austria:
pe anu intregu . . . . . 8 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . . . 4 " " "
" patriariu . . . . . 2 " " "
pentru Romani'a si strainetate:
pe anu intregu . . . . . 16 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . . . 8 " " "
" patriariu " " . . . . . 4 " " "

ALBINA.

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespun-
dinti a-i nostri, si d'adreeptulu la Redactiune
Josefstadt, Lange Gasse Nr. 43, unde
suntu a se adresa si corespundintiele, ce po-
vese Redactiunea, administratiunea sau spe-
ditur'a cate vor fi nefrancate, nu se vor primi,
era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuntie si alte comunicatiuni de in-
teresu privatu — se raspunde cate 7 cr. de
linie repetirile se facu cu pretiu scadutu.
Prețulu timbrului cate 30cr. pentru una data,
se antecipa.

Invitare de prenumerațiune

I a

„ALBINA“

Cu 1 octombrie s. v. incepemu patra-
riulu din urma alu anului cur. si cu oca-
ziunea acest'a se deschidu prenumera-
tiuni noue la fôia nôstra, cu conditiunile
se vedu in frunte: adeca: 2 fl. v. a.
pe patriariu, 4 fl. pe diumetate de anu.

Epistolele a se adresa: redactiunei
„Albina, Viena, Josefstadt, Lange Gasse
Nr. 43.

Rogamu a fi incunoscintiati de tim-
bruriu, ca se ne potemu orienta in privin-
ta esemplarielor de tiparitu, si incun-
scira intrerumperea in spedare.

Redactiunea.

Viena 23 sept./5 opt. 1867.

Operatulu deputatiuniloru celoru
diumetati de imperiu nu s'a aster-
nutu pana acum'a neci senatului impe-
riale neci dietei ung. Desi cuprinsulu a-
celui actu e cunoscutu de ajunsu, totusi
asternerea lui provocâ diferite comen-
tariu in publicistica, nu tocm'a tôte favo-
rabile. Pentru a se aperâ de aceste pre-
supuneri luâ cuventulu d'ariulu ministere-
riale „Wiener Abendpost“ si spuse câ
acestu operatu delocu dupa statorirea
si a asternutu cancelariulu imperiului
Dr. Beust Maiestatei Sale Imperatului in
23 sept. si de suveranulu s'a incuviin-
tatu inca in aceea-si di. Deci mai tre-
buesce ca deputatiunea senatului se-si
faca raportulu, si asiè tôte de odata se
vor pune pre mès'a legelatiunei.

— In Croat'a, cardinalulu Haulik
indreptatu unu cerculariu catra cleru,
prin care desaprôba opusetiunea acestuia
contra sistemei dualistice, si o provôca
se se ferésca de agitatiuni panslavistice,
intonandu câ clerulu detoresce multu

statului. De prisosu a spune câ cercula-
riulu numitu atinge in modu neplacutu
preotimea, mai tóta de sentieminte natiu-
nali, carea acû vede superiorulu vor-
bindu insusi de agitatiuni panslavistice,
o imputare devenita stereotipa pentru
popôrale slave, in tocm'a precum contra-
rii nostri ni imputa nôua dacoroma-
nismu.

— Precum se scrie din Paris, M. Sa Im-
peratulu Franciscu Iosifu a insciintiatu
acolo oficialminte câ pre 22 opt. va face
visita curtei Tuilerieloru. Imperatés'a nu
lu va insotî, câci se afla in stare binecu-
ventata. Dintre membrii guvernului vor
merge cancelariulu imp. br. Beust si mi-
nistriulu presiedinte alu Ungariei contele
Andrássy.

— Regele Prusiei petrecû pana in
4 l. c. in castelulu Hohenzollern unde
primi pe Simson presiedinte parlamentu-
tului confederatiunei nordice nemtiesci
care i predece adresa numitulu corpu
legetativu. Predarea e tocm'a de atata
interesu politicu casî cuprinsulu care nu
contiene altu ceva de catu incuviintia-
rile politice guvernului. Regele Prusiei
in acêta caletoria va conveni cu re-
gele de Bavari'a in Norimberga, si a-
cestu evinémentu e uniculu de importan-
tia mai mare in Germani'a, câci se ascép-
ta inca unu pasiu intru apropiarea sudu-
lui catra nordu.

— Despre caus'a Romei vorbimu
mai la vale.

Unu corbu albu si sperantiele nôstre.

Nu potemu numi altminte pre acei
individii séu acele voci dintre nemti séu
dintre magiari cari se ivescu in publici-
tate a pledâ pentru caus'a egalei indrep-
tariu natiunale, si in favorulu poporului
romanu si a popôraloru slavice.

De candu cu introducerea dualismu-
lui nemtii si magiarii paru ori incantati
de ilusiuni politice nebasate ori painge-

niti la precepere de noroculu ce dede
preste ei fora meritulu loru, de atunci
e mai anevoia a stâ cu ei la vorba, sunt
corbi albi cei se cauta in juru-le a vedé
si a se convinge câ cei nemagiari si ne-
niemi si-au dureri si dorintie proprie,
celea nevindecate éra ceste neimplinite.

De acest'a vedemu pre unu germanu
in „Zukunft“, criticandu direptiunea ce
si-a luat'o reconstituirea constitutiunala
a monarchiei, adeca dualismulu.

Critic'a procede din starea naturala
a Austriei, de aceea contiene unu ade-
veru prè evidinte, e prè nimerita. Ger-
manulu ni spune, ceea ce diceamu si noi
de repetite ori, adeca cumca Austri'a nu
se compune numai de cele 7 miliónu de
nemti si 4 miliónu de magiari, ci afara
de acestia numera inca miliónu de slavi
si de romani. Trebuesce dara imperiului
pentru a se reconstituî constitutiunal-
minte pre base durabile, ca se-si aléga
base drepte, base multiamitôrie pentru
tôte natiunalitatile lui. Asiè Austri'a va fi
reconstituata, altminte se reconstitue nu-
mai „natiunea nemtiesca“ au numai „na-
tiunea ungrésca“. Acelu domnu nemptiu
nu vede in dualismu basele drepte ale
reconstituirei.

Suntemu convinsi câ numitulu pu-
blicistu nemptiu nu va se-si castige — celu
putienu pentru acum — multi aderinti,
in tocm'a cum nu si-a castigatu acelu
unguru care a demustratu necesitatea
unei aliantie a elementulu romanu cu
celu magiaru, dar noi ni tienuramu de
detorintia a luâ cunoscintia despre den-
sulu, ca o mica proba, câ caus'a natiuna-
litalorulu naintéza desî numai fôrte cu
incetulu, mai incetu de cum ar recere
necesitatea politica.

Si candu constatamu acestu pro-
gresu micu, voimtu totodata se dâmu
spressiune sperantieloru nôstre câ vomu
ajunge se vedemu realizandu-se si pro-
grese mari.

E tare credint'ia nôstra in asta pri-

vintia, si e motivata prin cele ce vedemu
câ se desvôlta in juru-ne.

Am vediutu adeca cate s'au scrisu
de la Königgrätz in cöce despre missiu-
nea Austriei in Orientu. Cumôscemu pre-
tensiunile ce si le-au formatu imagina-
tiunea magiara a supra principateloru
romane. Se inaugurâ sistem'a dualismu-
lui in Austri'a, si de atunci publicistii
nemti credu câ este timpulu ca Austri'a
cu tóta puterea diplomatica se se arunce
a supra orientulu, paru câ vor se puna
in miscare nimit'a missiune si magiarii
paru a fi asceptandu realizarea imagina-
tiuniloru. De acî caus'a pentru care diu-
nalele nemtiesci — amice magiariloru in
calitatea de dualistice — cam de o luna
si mai bine totu revolutiuni viséza in
Romani'a, pentru câ — dice romanulu
— „celu flamendu panea e'n gandu.“
Dar Romani'a se consolidéza in mani'a
voitoriloru de reu, are acum si garda na-
tiunala: cu unu factoru mai multu pen-
tru nedependint'ia ei, mai sunt inca si
bunele relatiuni diplomatice. Tôte ace-
tea vor desamagi pre multi, precum s'au
desamagitu si acele d'arie nemtiesci cari
astadi tacu si se retragu vediendu-sipro-
fetele date de mentiuna. Candu acestea
vor desamagi pre politicii nostri, ei nu
vor mai cercâ se jóce in Orientu poli-
tic'a cea degiâ amaru bancrotata in Ger-
mani'a, nu vor mai aduce periclea supra
statului, ei se vor convinge (si este mai
bine a se convinge acum de catu mai
tardu cu dauna) câ o buna politica au-
striaca trebue se fie in ordinea prima:
interna, privitôria la tôte natiunalitatile,
si atunci noi romanii potemu asceptâ mai
multa consideratiune, o partecipare drép-
ta la drepturile si in detorintiele de ce-
tatiani.

Pentru lungu timpulu politic'a estera are
se fie mai multu pasiva, cea interna va tre-
buî pusa in discussiune, si candu acest'a
din urma va fi bine studiata, ea nu va
poté incuviintâ starea de astadi. Ma-

FOISIÓRA.

Tractatu

de originea, vechitatea si insemnetatea
istorica a numelui Valacu.

(Urmare.)

Getu-Daci. Acî cauta éra se incepemu
cu Nestoru cronicariulu rusescu din alu 11.
seclu, care este uniculu si nestimatulu isvoru
pentru istori'a nordica, de óra-ce cu câtu mai
acrediatu si familiaru devine omulu cu acestu
cronicariu, cu atata mai mare lumina se revérse
cu densulu. In locurile mai inainte impartasite
de Nestoru in traducere germana dupa criti-
cariulu Schlözer, din asiè intitulat'a parte „An-
teistori'a Rusiei“ fara cronologia, cu privintia
la alungarea Slaviloru de la Dunare prin
Vlachi — cauta a fi rezervata alta lumina. Au-
torii slavi, precum vediuramu mai sus, punu
acesta templare in alu 6 ori 7 seclu; si Schlö-
zer in Nestoru tom. II. pag. 76 si 82, apoi
tom. III. pag. 145 asemenea este aplecatu a
trede, cum câ de la alu 5. pana la alu 9. seclu
Vlachii Transilvaniei vor fi facutu acea ope-
ratiune a supr'a Slaviloru la Dunare. Noi stu-

diandu si combinandu mai adencu datele isto-
rice aflatôrie la Nestoru cu privintia la alun-
garea Slaviloru de la Dunare prin Vlachi, am
aflatu, cum câ sub acea alungare, cauta se se
intieléga chiaru espeditiunea lui Traianu impe-
ratu la Dunare asup'r'a Getu-Daciloru. Spre
a chiarificâ oieptulu acest'a cauta se imparta-
simu acî tôte locurile din Nestoru privitôrie la
emigrarea Slaviloru de la Dunare, fiindu câ
stau in relatiuni luminatôrie la olalta.

Nestoru dupa Schlözer (editiunea: Göt-
tingen 1802—1805), tom. II. pag. 75 in an-
teistori'a Rusiei fara cronologia dice: „Und
nach vielen Jahren sassen die Slaven auf bei-
den Ufer der Donau, wo nun Ungarn und
Bulgarien ist“, — adeca: „Si multi ani locuira
Slavii la amendoue ripile Dunarei, unde este
acum Ungari'a si Bulgari'a“. Acî cauta se in-
tielegemu pre Getu-Daci, cari au locuitu in
Daci'a traiana, dar si preste Dunare in pamén-
tulu Bulgariei de asta-di si pregiurulu ei. Strabo,
in geografi'a sa, cartea 7, ni spune: „Quae
gens (dacica) eodem cum Tracibus sermone uti-
tur“, — adeca: „care ginte (dacica) folosesece
asemenea limba cu Tracii“. Sfetoniû, in Juliu
Cesare dice: „Dacos, qui se in Pontum et Tra-
ciam effuderunt, cöercere“, — adeca: „Pre
Daci, cari s'au reversatu preste Pontu si Traci'a,
a-i infrenâ“. — Herodotu, cartea 4. pag. 93,
94, ni spune cum câ Getu-Dacii au avutu ba-

taia cu Dariu imperatulu Persiloru, in Bulga-
ri'a de asta-di, adeca delocu dupa ce acestu im-
peratu a trecut muntele Emu (Hämus) spre a
purecede la Dunare. Tukidides II. 98 cunósce
poporulu Getu-Daciloru a fi locuitu pre tim-
pulu seu intre muntii Emu si Dunare, adeca
in Bulgari'a de adi. Dupa cum dice Pausania,
dintre popôrale traice, a invinsu Lisimacu mai
antianu pre Odrisi, dupa aceea pre Dromichetu
si Gete. Dupa cum mai de parte ni impartasi-
esce istori'a, pre timpulu imperatulu Augustu
au omoritu Getu-Dacii pre regele loru Bero-
bistes, si s'a escatu dupa acest'a intre densii 4
pana la 5 partide, cari sub descliniti regi gefu-
iau prin Traci'a, éra Augustu imperatu a tra-
misu pre Crasu cu óste in contr'a loru si ei,
adeca Getu-Dacii fura invinsi, pentru câ nu se
intielegeau se tiena la olalta. — Cu patru ani
inainte de Crestu a scosu Eliu Catu (Aelius
Cattus) 50.000 de Daci din Daci'a spre a scadá
puterea loru, si i-au asediatu in Traci'a. Dio
Casiu (mortu pre la an. 229 d. Cr.) dupa Xi-
philinu, cartea 67 in Domitianu dice: „Etsi
non ignorem eos (Dacos) a quibusdam Gracis
Getas este dictos, Quodan recte secusve fiat?
nescio; illud quidem scio Getas trans Haemum
apud Danubium incolere“, — adeca: „Desi-mi
este cunoscutu, câ de unii Greci fura ei (Dacii)
Gete numiti. Ce, facutu-s'au cu dreptu ori
strembu, nu sciu, aceea inse sciu cum câ Getele

au locuitu preste muntele Emu (Haemus) la
Dunare“. Prin aceste date impartasite acî, vru-
ramu numai a aretâ, câ intru adeveru au
locuitu Getu-Dacii si preste Dunare in Bulga-
ri'a si partile vecine ei.

Apoi continua Nestoru, dupa traducerea
lui Schlözer tom. II. pag. 77: „Von diesen ver-
breiteten sich die Slaven auf der Erde und be-
kamen ihre Namen nach den Orten, wo sie
sich niederliessen. So hieszen die Ankömmlin-
ge Mären, die sich an dem March-Flusse nie-
derliessen: andere wurden Tschechen genannt,
diese Slaven sind, die weissen Chrovaten: an-
dere Serben: andere Kärntner,“ — adeca:
„De la acestia se latira Slavii pre pamentu, si
capetara numele loru de la locurile unde se a-
siediaru. Asiè se numira Moravi, venitiicii cari
se asiediaru la riulu Morav'a: altii fura numiti
Cehi, acesti Slavi sunt Crovatii (Horvatii) albi,
altii Serbi: altii Carinti.“

Totu Nestoru dupa Schlözer tom. II. pag.
80 continua: „Denn, da die Vlachen *) einen

*) Schlözer, pune acî „Walschen“ si vre se intieléga
pre Longobardi, ori pre Italianii din Itali'a isupe-
riôria (vedi tom. II. pag. 82), apoi tom. III. pag.
144 corege acêta parere a sa, si pune „Vlachi“ si
spune apriatu câ intielege pre Dacu-Romani. Abbé
Dobrowsky vre sub „Volohom“ alu lui Nestoru se
intieléga pre „Gali“, cari dupa Justinu inaintea
nascerei lui Crestu navalira in Iliri'a (asup'r'a Slavi-

chin'a dualismului candu se va pune in lucrare, va senti curundu cate pedee are se devinga, cate cuie i lipsescu.

E tare credint'a nostra si in noi insi-ne, abstragendu de la cercustantie. Si insi-ne adeca pre catu timpu va esiste o tribuna, o foia, pana va existe cuventulu, nu vom inceta a lucra. Si e mare puterea cuventului „cuventulu era la Ddieu“ de acolo a venitu omeniloru in ajutoriu, si logic'a are fortia sa propria. Ne incredemu si in acestea, si ele ne vor ajuta, pana atunci nimene nu credea ca noi am sta gata se ne imbiamu spre servire celuia ce prim'a data si-ar areta voint'a d'a ne stapeni.

Mai avemu inca credintia in spiretulu timpului care proteje nisuintele de libertate si de indreptare natiunala pretotindene unde numai existu asemene nisuintie. La noi existu, eca-ne insi-ne de dovada. In adeveru acestu geniu nu despune de bajonete si tunuri, dar neci are lipsa, posiediendu elu putere mai mare. Am vedut'o a dese ori. Elu nu lasa „poporu-sluga“ precum nu recunosce „poporu-stapenu“, pentru ca candu a stersu elu „selavia individului“, a pronunsiatu atunci totodata acestu principiu si pentru natiuni, deci sub neci unu titlu unu poporu cutare nu mai pote ave dreptu a supra altuia: tote sunt egale. E mai tare acestu spiretu de catu se credea contrarii natiunalitatei romane ca-lu vor pote impedece. E mai ageru de catu se pote fi opritu — seu cum dice romanulu — legatu la gardu, fie in Buda-Pesta fie la Cernauti.

Apelulu baronului Iosifu Eötvös pentru formarea de reuniuni spre scopulu educatiunii poporului.

Intre cauzele comune mai inseninate dora nu se afla nice un'a, pentru care s'ar recunosce necesitatea de reforme atatu de generalu, ca pentru instructiunea poporului.

Si deca precugetamu, ca in seclulu nostru, candu puterea fisica se inlocuescu mai cu sema de machina, si pretiulu lucrului omenescu pe ori ce terenu depinde de la intielegint'a si indemanatarea lucratoriului, si dezvoltarea industriei este conditionata de cultura claselor industriale; deca precugetamu, ca principiulu egalitatii de dreptu, pre care lu sprimara legile nostre cele din urma, pana atunci e numai o vorba gola, ba intre cercustari oresi-care e unu periclu mare, amenintia statulu, pana ce clasele acelea ale natiunii, cari castigara drepturi politice, nu posescu cultura receruta spre cser-

ciarea acelor'a; deca luamu in bagare de sema starile nostre presinti, si aceea, ca ce timpu indelungatu ni trebue, pana ce potemu vede rezultatulu nisuintelor nostre in privint'a acesteia cauze: cauta se aflamu pre naturala nepaciint'a, cu care se aduce pe tapetu la tote ocaziunile causa educatiunii (crescerei) poporului.

Nimenea nu va lua in nume de reu zelulu, cu care au imbratiasu unele d'arie si unii individi causa acest'a, nimenea pretensiunea, ca regimulu inainte de tote se-si atentiesca atentiuinea spre acest'a. —

Eu in tote urgerile acestea vedu numai una erore, si acest'a e aceea convingere forte latita: ca regimulu chiaru si in casulu, deca ar intrebuinta tota puterea si influint'a sa exclusivu numai pentru acest'a, — ar pote face in privint'a instructiunii comune tote, seu celo mai multe.

Nu voiescu se esplicu mai cu amenuntulu aceea intrebare, ca in catu este corespondiatoriu scopului, ca intr'o tiara constitutionala tota instructiunea poporului se fia incredintata exclusiviminte numai influintei regimului.

Ata'ta inse trebue se spunu, ca dupa parerea mea, libertatea educatiunii (crescerei) intr'o tiara constitutionala e tocmia asi'a de esentiala cast libertatea preseii, totu din aceea-si cauza si sub acele-si conditiuni. For'a acesta libertate, dezvoltatiunea spirituala a cetateniloru s'ar constringe cu puterea spre o direptiune oresi-care. Apoi deca si nu pote nimenea se traga la indoieia dreptulu de supraveghiare alu regimului, si deca se si numera intre detoritiile cele mai de frunte ale regimului privilegiarea, ca toti cetatenii tierii se se faca partasi de binefacerile invetiamentului; inse acestu dreptu si acesta detorintia nu se potu estinde asi'e de parte, ca se marginisca pe acestu terenu libertatea individiloru si a corporatiuniloru. Statulu nu pote abdice de influint'a sa asupra instructiunii comune; inse influint'a acest'a nu prin ordinatiuni, ci prin aceea o va deplini mai cu succesu, deca conducendu instructiunea spre o anumita direptiune, prin rezultatulu, ce-lu pote areta, silisce si pre altii a-i urma aceea-si direptiune.

Deca existe problema, pentru a carei deslegare puterea intriga a statului nu e de ajunsu, — apoi aceea este educatiunea (crescere) poporului. Acest'a e problema, pre carea numai insusi poporulu o pote deslega.

Omulu, dar cu deosebire natiunea — nu e materia morta, pre care macaru celu mai potericu artistu se o pote ciopli dupa placulu seu, facendu din ca unu chipu corespondiatoriu idealului seu. Spiritulu omenescu atatu in starea sa individuala, catu si in comuniunea sociala e o astfelu de potintia de sine-statore, care numai prin lucrarea sa propria si-pote dezvoltati puterile si facultatile sale.

Poporulu numai singuru pre sine se pote cultivati. Numai acolo se pote dezvoltati o cultura de vietia, o cultura de sine statore, permanenta si fructifera pentru civilisatiunea omenesca, unde sentiulu lipsei de cultura descep-

tandu-se in sufletulu natiunii, prin conlucrarea comuna a tuturor claselor de cetateni se redica din insa-si vietia poporului intregu. Si putestatea publica a statului chiaru numai intru ata'ta e in stare a ajutara si a proteje nisuintele d'asta natura a le singurateciloru si corporatiuniloru, precum d'alta parte tote dispusetiunile salutarie ale regimului remanu fora succesulu doritu, deca nu sunt ele spriginite prin conlucrarea societatei.

Cu ata'ta mai vertosu, sta acest'a la noi, unde in timpulu de facia dezvoltarea poporului esto mai eschisivu in manile diferitelor confesiuni, de la cari neci ca s'ar pote lua fara de a vatemati sentiulu comunu; si pre candu in starea presinte finantiala nu potemu ave neci prospectu, ca legislatiunea va provede pre regimulu cu atate sume pentru dezvoltarea poporului, cate ar pretinde naintarea acestei cauze numai de catra statulu.

Indemnati prin cauzele susatinse, asi'u aflati de lipsa infiintarii de „reuniuni pentru dezvoltarea poporului“ dupa planulu alaturatu sub / . Si eu nu din pusetiunea mea oficiosa, ci ca unulu, carele m'am ocupatu ani de dile anume cu causa dezvoltarii poporului, si ca unu cetatanu alu patriei mele, mi jace acest'a la inima mai pre sus de tote, me adresezu catra zelulu vostru patrioticu si ve provocu: se bine voiti a mediloci catu mai curendu infiintarea unei atare reuniuni in timentulu si comitatulu dvostre.

In acestu planu aceludatu nu voiu nici decum a da nesce regule neschimbaveri, cari se se pote numai primi seu neprimi: ci voiescu a da numai o orientare asupra pareriloru si proiectelor mele in privint'a reuniuniloru.

Acest'a e causa, ca in acel'a m'am nisuitu a da in catu se pote numai idei fundamentale; caci si asi'a ficcare asociatiune intemplantu insa-si si-va staveri mai in particularu organizatiunea si regulele sale dupa jurstarile locale.

In fine trebue se insemnu inca un'a. La noi sunt mai tote socele populare in manile corporatiuniloru bisericesci si lumesci (comunitati). Era reuniunile seu asociatiunile acestea ar fi asi'e dicendu afara din cereulu aceloru corporatiuni, cu unu caracteru de insociri private. Se pote nasce intrebarea: nu cumva amestecarea asociatiuniloru in causa scolara se va paré celu puicinu nedreptatia? Dar in fine dezvoltarea poporului este interesu comunu si causa comuna a natiunii intregi, de carea este deci indreptatitu, ba chiaru obligatu fie-care cetateana a se interesati. Mai de parte se pote vede din planu, cumca insocirile seu reuniunile acestea nu potu ave intentiunea neci de a vatemati caracterulu confesionalu alu scoliloru, neci de a se amesteca cu fortia in sistemu loru de invetiatura. Ba din contra ele vor da asfelu desprigina, carea va face numai servitiu dezvoltarii in tote diferitele ei direptiuni. De aceea dara speru cu securitate, ca tote confesiunile si tote comunitatile bucosu si-vor deschide scolele pentru cercustarile asociatiunii; ca vor primi cu

bucuria servitiile ei, era de alta parte si ele vor da cu promticia mana de ajutoriu staruitorulu asociatiunii.

Dupa convingerea mea numai astufeliu potemu into si accuru inainta pre campulu dezvoltarii poporului, si credu ca nu me insiolu candu mi esprimu aceea sperantia, ca, dupa ce in patri'a nostra nu pote se fie omu cugelatoriu, care se nu pricepa importantia dezvoltarii poporului, toti cei buni ai natiunii, fara deosebire de partia, vor da mana cu mine pentru naintarea cauzei acesteia.

In sperantia acest'a, repetiendu-mi rogarea pentru conlucrare, remanu cu deosebita stima

alu DVostre

Buda-Pest'a in 3 iuliu 1867.

B. Josifu Eötvös m/p.

Frasurele unui planu preliminaru spre scopulu infiintarii de reuniuni pentru dezvoltarea poporului.

I. Fiint'a si scopulu reuniunii.

Pentru naintarea dezvoltarii poporului ar fi se se intemeceze in fie-care comitatu cate o reuniune seu asociatiune, si ar fi de doritu, ca aceea se custe din membri de tote natiunalitate si confesiunile conlocuitorie, (era unde acest'a n'ar succede, dupa confesiuni).

Scopulu asociatiunii e, de a inainta si dezvoltati pre teritorulu comitatului dezvoltarea poporului in tote direptiunile. — Corespondiatoriu chiamarei acesteia, si-estinde activitatea sa asupra institutelor conservatore de pruncii mici asupra asi'a-numitelor scole populare seu elementare si asupra scoliloru cetatenesce.

II. Organizatiunea reuniunii.

§. 1. Pote se fie membru alu reuniunii ori care fiu seu fia a patriei din ori-ce parte a tierii, care doreste a inainta dezvoltarea poporului. — E de doritu, ca asociatiunea se alu catu se pote mai multi membri.

§. 2. Asociatiunea seu reuniunea conste din membri spriginitori seu partinitori si din membri ordenari. — Spriginitori sunt, cari raspundu in casa asociatiunii, pentru inaintarea scopuriloru aceleia — celu puicinu unu fiu rinu pre anu. Era membri ordinari sunt acei cari pre langa raspunderea unei tasse celu puicinu de 50 cruceri la anu, mai inaintea inea scopulu asociatiunii prin conlucrarea loru personala.

Invetiatorii si profesorii, deca se fac membri ordinari, nu platescu nice o tassa.

§. 3. Reuniunea tiene in ficcare patrie de anu adunare generala — sub conducerea unui presedinte alesu celu putinu pre unu an din senulu seu. Inse se potu tieni si adunari extraordinarie, deca presedintele ar afla de necesariu, seu deca un'a a cincea parte din membri ar pofti acest'a.

§. 4. Unde din causa estinsiunii patriei a comitatului s'ar afla de lipsa, adunaru

Anfall auf die Slaven an der Donau taten, und sich unter ihnen niederliessen und ihnen Gewalt antaten: so wanderten die Slaven aus, und einige liessen sich an die Weichsel nieder, und hiessen Lächen, andere von diesen Lächen wurden Polen genannt, noch andere Lächen Lutitzer, andere Masovier, andere Pomern, — adeca: „Pentru ca deora-ce Vlachi facura unu asaltu (atacu) asup'a Slaviloru de la Dunare, si se asediara (colonisara) intre ei, si le facura sila: asiadara emigrara Slavii (de la Dunare), si unii se asediara la Vistula, si fura chiamati Lechi, altii d'intre acesti Lechi fura numiti Poloni, mai alti Lechi: Lutiti, altii: Masovi, altii: Pomeri“. Aci cauta se intielegemu chiaru espeditiunea lui Traianu imperatu la Dunare asup'a Getu-Daciloru, caci asediarea si colonisarea Romaniloru in Dacia este de Nestore apriatu desemnata prin cuvintele: „Valachii (Voloehii) facura unu asaltu asup'a Slaviloru la Dunare si se asediara intre ei, si le facura sila, asi'a dara emigrara Slavii“ — care acesta marturisire a lui Nestoru sta in contielegere si cu datele

istorice pestrate in autorii romani si greci, de dupa cari seimu, cum ca pana la infrangerea puterii totale a Getu-Daciloru, Romanii au siediutu in Dacia asiediati 5 ani, adeca de la anulu 101 pana 106 d. Cr. de ora-ce dupa bataia cea dantianu de trei ani, pana la a doia bataia, au siediutu Romanii in Dacia tienendu Banatul Temisianu si Valca Hatiegului, dreptu locuri cucerite, in posesiune; era emigrarea Slaviloru de la Dunare dupa marturisirea lui Nestoru, se asemena cu totulu cu emigrarea Getu-Daciloru din Dacia dupa infrangerea puterii loru prin Romani, despre care emigrare marturisesce column'a traiana din Roma, in desemnarea resbelului alu doile dacicu, in icon'a din capetu se vede cum Getu-Dacii tienendu coptii loru de mana, si ducendu averilo loru pre umeri si in spate, si menandu inaintea loru turme de oi si boi paresescu, si esu din tier'a loru afara (spre media-nopte), cautandu in deretru cu spaimetu asup'a Romaniloru ce-i persecuteza.

Mai de parte continua Nestoru tom. II. pag. 84: „Eben so sind auch das slavonische Ankömmlinge, die sich am Dnieper niederliessen und Polen genannt wurden. Andere hiessen Derevier, weil sie in Waldungen sassen. Andere setzten sich zwischen dem Pripät und der Düna, und hiessen Dragovitschen. Noch andere liessen sich an der Düna nieder und bekamen den Namen Polotzker, von der Polota, einem Flüsschen, das in der Düna flusst“, — adeca:

„Asemenea sunt si acei veniici slavenesci, cari se asediara la Dnieperu, si fura numiti Poloni. Altii fura chiamati Derevi, pentru ca locuiau in paduri. Altii se asediara intre Pripetu si Düna, si fara numiti Dregovici. Mai altii se asediara langa Düna si capetara numele de Polotichi, de la Polota, unu riurelu care se scura in Düna.“

In adaugere la acestea continua Nestoru, la acel'-a-si locu citatu: „Von diesen von der Donau angekommenen Slaven, setzten sich einige an dem Ilmen See, und bekamen ihre eigene Namen. Sie erbauten eine Stadt und nannten sie Novgorod“, — adeca: „Dintre acestea de la Dunare veniti Slavi se asediara unii la laculu Ilmen, si capetara numele loru proprie. Ei struara o cetate si o numira Novgorod (civitas nova).“

Totu mai de parte tom. II. pag. 86, continuandu Nestoru, incheia cu emigrarea Slaviloru de la Dunare, dicendu: „Und so ward die slavonische Nation ausgebreitet“, — adeca: „Si asi'a se lati (resfrä) natiunea slavona.“

Era despre venirea Magariloru in Pannonia; pre care Nestoru o pune la anulu 898, ni impartasescu, dupa traducerea germana a lui Schlözer tom. III. pag. 108 urmatorele — cari stau in legatura si intregescu datele de sus cu privintia la Valachi — si adeca: „Sie (die Ungarn, Magyaren) waren von Orient hergekommen, und stürzten durch hohe Berge (Karpa-

then), die die ungrischen Berge genannt werden, und gingen an die dort wohnenden Vlachen und Slaven zu bekriegen. Denn da sass vorhin Slaven, und Vlachen namen das slavonische Land ein. Nachher aber verjagten die Ungarn die Vlachen, und erbten (eroberten) dieses Land, und sassen mit den Slaven zusammen, die sie unterjocht haben. Von der Zeit ward das Land Ungern genannt“, — adeca: „Ei (Ungarii, Magarii) au venitu incoca din Orient si navalira preste munti mari (Carpati), cari numescu muntii unguresci, si incepura bataia asup'a Vlacheloru si Slaviloru ce locuiau acolo. Pentru ca acolo locuiau mai inaintea Slavii, Vlachi cuprinsera (cucerira) pamentulu Slaviloru. Dupa aceea inse alungara Ungarii pre Vlachi, si mostenira (cucerira) acesta tiara, siediura cu Slavii la olalta, pre cari i-au subjugat ei. De la acelu timpu s'au numitu acesti tiara Ungaria.“

Deci, un'a asi'a mare crisa si catastrofa casuata la Dunare asup'a poporaloru Slaviloru de catra Vlachi, deca s'ar fi templatu ea dina 5 pana in 8 seclu, n'ar fi pututu remane desemnata de istoricii timpuriloru acelor'a cari impartasescu de preacelutimpuri multe alte evenimente de la Dunare, de multa mai putina desemnate: urmaza, ca din temeiurilo spus cauta sub acei Vlachi, cari au alungatu pre Slavii de la Dunare se intielegemu espeditiunea lui Traianu imperatu la Dunare asup'a Getu-Daciloru. Dar din impartasirile lui Ne-

loru?). Evers, in: Kritische Voruntersuchungen zur Geschichte der Russen,“ nu este de parerea lui Schlözer. Krug, intareste cmea sub „Voloehii“ ai lui Nestoru se intielegu Francii, era nu si Italianii, pentru cuventu ca poporale nordice sub Valland (zemle volosice a lui Nestoru), au intielesu numai Francii, era nu si Itali'a. Precum am aratu in acestu tractatu Islandesii si Svedii numescu si Itali'a cu numele de Valland.

generala imparte comitatul in cercuri si alege din sinul sau cate o comisiune pentru fiecare cercu.

Afara de acestia adunarea poate alege comisiuni constatatoare numai din membrii sei de genul femescu, cari cu deosebire in privinta institutelor de fetitie si pentru copiii mici pot da mana de ajutoriu asociatiunii.

§. 5. Comisiunea din cercu si imparte cercul sau dupa cum va cere lipsa, in parti mai mici constatatoare d. e. de 3-4 comune. Ea emite in fiecare parte cate unu sau mai multi membri din sinul ei, cari cercetaza celu putinu odata intr'o luna scolele si comunele unde inca nu s'ar aflat scole, si referescu comisiunii cercuale despre esperiintele lor.

Totu acesta comisiune indeplineste toate afaceri ale reuniiei in scolele si comunelo singuratic, (nemedilocitu sau medilocitu prin membri emisi).

Nainte de adunarea generala comisiunea din cercu tiene celu putiniu una sedintia, (in se se potu tiene si mai de multe ori, deca presedintele sau a treia parte din membri afla de lipsa.)

In sedintiele acestea se ieu spre sciintia reporturile sau propunerile membrilor emisi.

Si pre bas'a acestora se face reportu sau se asternu totdeodata si propuneri contra adunarea generala despre intraga starea lucrurilor scolastice in cercu.

§. 6. Reuniunea prin adunarea generala sau prin presedintia sa poate intra in corespondinta nemedilocita cu ministeriul regoscu de cultu si instructiune. Cu deosebire lui insciintiaza rapede despre soaderile mai momentose, ce rezeru ajutoriu grabnicu. Asemenea face reportu cu de amenuntulu congregatiunea generala sau adunarea mare, ce se va aminti in §. urmatoriu, despre referintele crescerei poporului in comitatu, despre defectele ei, despre cele ce ar fi bine se se faca in privinta acestia, precum si despre progresele ce dora s'au observatu.

§. 7. Fiecare reuniune pentru crescerea din comitatu alege in totu anulu unu anumitu numeru de reprezentanti pentru adunarea mare si universal.

§. 8. Acesta adunare universal, custatoria din toti deputatii reuniunilor comitatense, convine si si tiene sedintiele in fiecare anu o data in capitala tierii sau in altu orecaru locu alesu de ea insu-si.

§. 9. Agendele principale ale acestei adunari mari si universale sunt urmatoarele:

1) Primesce spre sciintia insciintiarile speciale ale reuniunilor de prin comitate despre starea crescerei poporului, si din acestea compune o aretare precisa si autentica despre starea de atuncia a crescerei poporului din tota tier'a.

2) Desbate propunerile facute din partea reuniunilor comitatense sau singuraticilor membri, si preste totu se consulta despre caus'a crescerei poporului din tier'a intraga. Prin aceste consultatiuni, desbateri si in schimburi de ideie, si prin lamuririle cascigate in urmarea lor, se nisuesce a mediloc legamentu si uni-

tate intre directiunile si nisuintele diverse si divergente, ce se manifesta din partea insociiloru singuratic. etc.

3. Subterne ministeriului reg. de instructiune reportu despre toate referintele crescerei poporului, si deca afla de lipsa, face si propuneri.

§. 10. Fiindu ca membrii din partile mai indepartate ale tierii se aduna in congregatiunea universal numai o data in anu, si si atuncia a buna sema numai pre cateva dile, de aceea dara ca obiectele se se pota subterne regulatu si curendu in sedintie, ar fi de doritu, ca adunarea mare se aiba o presedintia permanenta, cu care reuniunile de prin comitate se pota comunica ori in ce tempu.

III. Afacerile sau agendele reuniunii.

Afacerile reuniunii astfel constituite sunt urmatoarele:

§. 1. Inainte de toate ar trebui se compuna o statistica catu mai detaiata si autentica despre starea crescerei poporului in comitatu concerninte (era prin congregatiunea mare, despre cea din tier'a intraga.)

Pe terenulu crescerei poporului nu potu face reforme mai radicale, cari se se estinda asupra tierii intregi, pana ce nu seimu curatu, ca ce avemu sau cum stamu pana acum? Pana candu nu cunoascemu, ca pe terenulu acestia, unde, cu cata si cu cefeliu de putere materiala si spirituala putemu dispune, pana atunci nice aceea nu potemu sci, ca — catu trebuie se mai suplinimu, si unde trebuie se ajutam mai curendu?

Dar candu e vorb'a de compunerea acestei statistice, nu se intielego numai conscrierea numerulu copiiloru calificati de scola si a celoru in fapta cercetatori de scole, — ce s'ar pota ajunge si fara de astfelu de asociatiuni, — ci o de lipsa a arata cu de amenuntulu, d. e. poterile de invetiamentu, salariulu docintiloru, venitul si averea scolei, calitatea averei, precum si de unde se trage ea, starea edificiului scolasticu, cum este scol'a provieduta cu mediloc de invetiamentu, s. a.

De altmintrelea pentru ca se se pota castiga o icona statistica credintiosa despre referintele crescerei poporului din tier'a intraga, e de lipsa ca ministeriulu instructiunii publice se tramita contra reuniunile din comitate cele de o potruva rubricate. Asociatiunile inse deca vor afla de necesariu, potu se adauga si rubrice noue din partea lor.

§. 2. A dou'a afacere sau agenda mai insemnata ar fi aceea, ca reuniunea acolo, unde nu se afla scole de feliu, se medilocesca — fia prin comuna, sau prin statu, sau in altu ori care modu, infintiarea de scole.

Acu mai potemu aminti si latirea institutelor de pestrare pentru copii mici si de scole cetatienesci.

Institutele pentru copii mici s'au intemeiatu si pana acuma mai numai prin asociatiuni. Apoi aceste institute aduce pe langa alte folose binefacatoare si aceea, ca pregatescu bine pentru

scoole cetatienesci, cari si altmintrelea tienu timpu cam scurtu.

Ar fi inca detorinta asociatiunii ca prin cetati si unde referintele locale concedu sau pretindu, se ajutore infintiare de scole cetatienesci pre langa scolele populare.

§. 3. Reuniunea prin comisarii ei se privilejeze, deca copii ambli regulatu la scola? Se cerceteze, ca pruncii, cari nu umbra lascole, din ce cauza nu ambli? Din casu in casu se faca atente pre dirigatoriile respective si se staruiesca la ele, ca se mane pe toti copii apti la scola. — Unde inse copii nu potu cerceta scolele din cause reale, d. e. din caus'a seraciei, reuniunea se lucre a delaturu pedecetele, deca altenu nu, prin ajutoriulu sau. Deca numerulu acelor'a, cari nu cercetaza scolele este insemnatu, si provocarea dirigatoriiei a remasu fora rezultatu, atunci se faca aretare contra ministeriulu de invetiamentu. In acestu puntu cu deosebire multu va pute ajutu conlucrarea asociatiunii.

§. 4. Prin emisii sau comisarii sei pentru cercetarea scoleloru, reuniunea se caute a-si castiga — pre langa cele aflate despre modulu invetiarii si propuneri, si rezultatele invetiamentulu, cu deosebire despre aceea conosciinta, deca sunt scolele proviedute bine cu carti scolastice si cu alte instruminte, precum d. e. cu mape, globuri, table s. a. — Unde s'ar descoperi lipsa de acestea, asociatiunea se nisuesca a mediloc ajutoriu, staruindu procurarea acelor'a la respectiv'a autoritate scolare. Era unde seraci'a scolei n'ar concede acestia, se ajute sau insa-si asociatiunea, sau se petitiuneze la ministeriulu de invetiamentu pentru mediloc cele necesarie.

§. 5. Un'a dintre cele mai binefacatoare fapte ale asociatiunii ar fi, ca se aduce pentru scole si bibliotece carti de cetitu pentru copii din cari ar pute se ié copii si a casa. Cu deosebire multu s'ar pota influentia prin acestia, ca in poporu se se descepte potu de cetitu.

Banii necesari spre scopulu acestia s'ar pota lua sau din averea scolei, sau din colecte sau din cass'a asociatiunii.

§. 6. Peste totu ar fi chiamarea reuniunii afara de cele insirate, a descoperi toate lipsele pe terenulu crescerei poporului, cautandu a-le delaturu prin potera sa propria, sau deca aceea i intrecu poterile, a provoca in casu de lipsa si ajutoriulu ministeriului de instructiune publica. —

(*) Pesta in 4 opt. n. 1867.

Fiindu ca diet'a nostra, condusa eschisiv-minte de domni magiari dupa capulu loru si in interesulu loru, n'are timpu sau dispusitiune, sau interesu d'a se ocupu d'ocam lata, de catu de imprumuturi, dupa cari de buna sema vor veni la rondu alte operatiuni finantiale; asié — vrendu nevrendu cauta se cercamu pre aiurea cele ce ne interesaza si pre noi, cei ce mai avemu si alte lipse, si alte dorori si aspiratiuni, de catu a ingrauit tier'a si poporulu cu detorii

si sarcine grele, de cari si asié este destulu de apesatu si garbovitu.

Planurile nostre, vaicarile nostre pentru ticalos'a stare in carea ne aflamu astadi cu caus'a nationalitatii si limbei si culturii nostre in acesta patria mastera a nostra, — nu sci deca vor fi petrunsu pon' la Ddieulu celu inaltu din ceriuri, dar in urechile domnilor magiari stepanitori — asié se vede ca n'au strabatutu, si inimel si ougetele loru na le-au misicatu.

Este sciutu, ca pre candu erase se proroge diet'ain luna lui Iuniu, la propunerea lui Deák s'a promis cu solenitate ca delocou dupa ce se va readuna ca in tomna erasi, caus'a nationalitatiloru va fi un'a dintre cele dinteie teme, ce va desbate si decide. Ei bine, cum stamu adi? Aduce-si cineva aminte de acea promisiune?? — Pana acum ba, si pre semne — nici de aci mai de parte bucurosu.

Dar acestu pesimismu, acesta ne'ncredere — nu e fora temei. Sciiti, ca „Magyarország“ este organulu regimului actualu, sciiti ca in colonele acestuia se manifesta ideiele, planurile, intentiunile regimului ungurescu si a partitei lui, a deakistiloru: acum se bagamu de sema si se ni insemnamu, ca acestu organu diaristicu in nrulu sau de marti'a trecuta, intr'unu articlu de fondu vorbindu despre redeschiderea sesiuniloru dietali si despre temele sau causele de frunte de cari vor ave ele a se ocupa cu preferintia, insira cate toate altelu, dar pre bieta causa a nationalitatiloru si limbelor nemagiare — o trece frumusielu cu vederea, casi candu ca nice n'ar mai existe.

„Magyarország“ dice: „Codificatiunea, cestiunea comitatelor, egalitatea de dreptu pentru confesiuni, industria, comerciulu si problemele invetiamentulu publicu, toate acestea sunt intr'adeveru teme gigantece, la acoror'a desbatero se va invederu, ca prin toate am facutu pon' ach, abie am ajunsu la inceputulu inceputulu. Dar intre toate lucrarile acestea ce ne ascepta, in catu pentru importantia si intetime, nici un'a nu se pota asemena cu problemele finantiarie.“

Va se dica — a peritu caus'a nationalitatiloru din programulu organului regimului??

Si ore ce potu se fia caus'a? — cauta cum damu cu socotela: domni stepanitorii nostri, de trei lune, de candu se publica proieptulu subcomisiunii casei reprezentantiloru pentru deslegarea cestiunii nationalitatiloru, avura ocaziune si fatalitatea d'a se convinge deplinu, cumca — acelu proieptu nu potu se indetulesca nice pre un'a dintre natiunile nemagiare; dar partitei regimului chiaru si acelu proieptu miserabile alu subcomisiunii i se pare pre departe mergatori in concessiuni, pre de alta parte unele capacitati si condeio agere, mai vortosu prin „Zukunft“ din Viena, rupsera larva de pre faci'a absolutismulu magiaru, si i pusera in vederea lumii egoismulu monstruosu si nosatosu; acum dora batuti si blamati domni stepanitorii nostri cu armele mintei si moralei, fiindu ca potera materiale e in manelu loru, si-vor resbuna ignorandu-ne, celu putinu pana

toru tragomu mai de parte si alte insemnate consecintie:

cumca Nestoru a numitu Vlachi (Volochi) pre Traianu imperatu si Romanii lui cu cari a facutu espeditiunea la Dunare asup'a Getu-Daciloru de la anulu 101 pana 106, prin urmarea nu numai Nestoru, ci Slavii au numitu Vlachi pre Romanii cei vechi din inceputulu secululu alu doile d. Cr.;

cumca Getu-Dacii au fostu de origine slava, aceea ce se dovedesce si din numele lui Deceval scrisu dupa Orosiu 7. 10: „Diarpaneu“; dupa Jornande Goth. 13: „Dorpaneu; era dupa Vignoli, in script. post. diss. de col. ant. pag. 242, dupa Martial. 6, 76, dupa Svida in ἐξυβριζοντα, si dupa Trebell. Pollio 30: Diurpaneu, care din urma nume corespunde deplinu cuventulu slavu „Jupanu“ scrisu in actele latine a evului mediu si „Zupanu“ dar si „Diu-paneu“, care insemna la Slavi: Domnu (panu, banu, adeca domnu) preste unu timentu sau tier'a;

cum ca poporulu getu-dacu a fostu forte numerosu, aici dupa infrangerea poterei lui prin Traianu imperatu, pasesindu elu pamentulu Daciei, s'a asiediatu spre locuire in Polonia si Rusia de asta-di, spartu in mai multe ramuri, sub numiri de: Lechi (Lesi), Poloni, Lutiti, Masovi, Pomeri, Derevi, Dregovici, Polotichi si Severi;

cum ca Dacu-Romanii nu s'au amestecat

la olalta cu Getu-Dacii slavici, fiindu ca dupa intielesulu cuvintelor lui Nestoru, aici Slavi nu au remasu inapoi in Dacia sub jugulu Romaniloru ci au emigratu cu totulu din tier'a, carea doveda scoasa din Nestoru sta in doplina contielegere cu datele scriptoriloru latini si greci, anume a) cu Julianu, care in cartea sa despre Cesari, lasa pre Traianu se dica: „Ego sane — — — solus Istri accolae aggrodi sum ausus, et Getarum quidem gentem penitus everti et deleri“, — adeca: „Eu intru adeveru — — — singuru am cutezatu pre locitori Istrului a-i atacu, si ginta Getelor cu totulu o am derapenatu si stersu“; b) cu Eutropiu, care, cartea 8 in Adrianu dice: „Cum Dacia diuturno bello Decebalis viris esset exhausta, Traianus ad frequentandam hanc provinciam ex toto orbe romano infinitas copias hominum transtulerat ad agros et urbes collendas“, — adeca: „Desiertandu-se Dacia de barbati prin indelungatulu resbelu a lui Decebalu, Traianu spre a impopora tier'a acestia, din tota lumea romana a adusu intr'ens'a o multime nenumerosa de omeni spre a cultivu campurile si a locu cetatile“; c) o glosa intr'unu manuscripu vechiu a unei istorii, spune cu numerulu, cum ca numai 40 de Daci au remasu in Dacia (vedi despre acestia: Istoria limbei germane de Grimm, editiunea a doua 1853, in prefatiune). Slavii, de cari ni spune Nestoru, ca Ungurii la venirea loru i-au aflatu impreuna cu pre Vlachi in pamentulu Ungariei de apoi, sunt

Slavi, cari mai tardiu pre timpul venirei Bulgariloru in alu 7 seclu s'au asiediatu in acestu pamentu;

cum ca — si acestia este forte de insemnatu — Vlachi lui Nestoru pre cari i-au aflatu Ungurii la venirea loru (capetulu secululu alu 9) in Dacia; ori Panoni in intielesulu latu, sunt nestramutati urmatori a aceloru Vlachi, cari au alungatu in seclii de mai nainte pre Slavi (Getu-Daci) de la Dunare, sau cu alte cuvinte: Romanii (Valachii) pre cari i-au aflatu Ungurii in Panoni'a la venirea loru, sunt nestramutati urmatori ai aceloru Romani (Vlachi) vechi, cu cari a infrantu Traianu imperatu pre Slavii, adeca Getu-Dacii de la Dunare; de aci apoi inca urmaza, cum ca aici Vlachi, depre timpul alungarei Slaviloru de la Dunare, adeca de la Traianu imperatu pana la venirea Unguriloru nepreruptu au locuitu in Dacia traiana, aici asié cauta se fie intielesu cuvintelu lui Nestoru: „Pentru ca, de ora-ce Vlachi facura unu asaltu asup'a Slaviloru la Dunare, si se asiediaru intre ei, si li facura sila, asié dara emigrara Slavii (de la Dunare)“, — apoi in legatura cu acestea: „Ei (Ungurii) au venitu incoce din orientu, si navalira preste munti mari (Carpati), cari se numescu munti unguresci, si incepura batai asup'a Vlachimor si Slaviloru, ce locuiau acolo. Pentru ca acolo locuiau mai inainte Slavi, si Vlachi cuprinsera pamentulu Slaviloru.“

Saffarik, in opulu: anticitalile slave, sin-

guru precunoesce, cum ca Nestoru dupa cestiune (Zusammenhang) vorbesce despre Vlachi dacici. Si prin impartasirile acestea ale lu Nestoru se intaresce autoritatea lui Anonimu a istoriculu ungurescu din alu 12 ori 13 seclu, cu privintia la Vlachi aflati de Unguri in Panoni'a (si Dacia) la capetulu secululu alu 9; Anonimu istoriculu, a nu fi cunoscutu pre Nestoru (din alu 11 seclu) si cronica lui, este lucru decisu in sciintia.

Eca deci, cum ca numele de Valacu s'au datu Romaniloru din Dacia chiaru de atunci, de candu sub Traianu imperatu, la inceputulu secululu alu 2 d. Cr., au descalcatu in Dacia, fiindu ca dupa marturisirea lui Nestoru, Traianu imperatu si Romanii sei cu cari au facutu espeditiunea la Dunare asup'a Getu-Daciloru — a fostu numiti Valachi; era caus'a pentru care s'a datu acestu nume Dacu-Romaniloru, este, fiindu ca poporale slave si germane si-intipiau pre Gali, din alu caror'a nume s'a urditu Val, Valh, Valach, Vlah, Vloh, Voloh s. c. l., de unulu si acelu-si poporu strinsu contopitu la olalta, precum demustramam si din limb'a dacu-romana.

(Continuare va urma.)

Simeone Mangiuca.

se se asiedie iritatiunea in contra-le si se adorma atentiunea moralei publice.

Si pentru acesta opiniune mi-am cuvintele indreptatite. Insusi „M. O.“ cu o di mai tardiu, descaliindu cu aeru de suveranu pre „Gaz. Trans.“ pentru ca nu mai inceta a se plange pentru stergerea legilor ce reconoseau si garantau natiunea romana in Ardelu, pre care plangere si pretensiune „M. O.“ o da de agitatiune reutatisa, — se pronuncia, ca — se va delega ea, causa natiunalitei romane la tempulu seu, pre temeulu ecuitatei, desi nu spre multumirea pretensiuniloru esagerate.

Va se dica „M. O.“ nu ni spune — abuna sema pentru ca nici elu nu scie: candu se va deslega intrebaria natiunalitatiloru si limbiloru; dar ni spune respicatu, ca — nu vom fi multumiti cu acea deslegare; pentru ca domni magiari o vor deslega nu dupa lipsa, dorinta si pretensiunile nostre, ci — dupa cum vor afla ei de ecuitabilu! Frumosa mangaiare!

Si fiindu ca amintii aci despre polemiele lui „M. O.“ cu „Gazeta Tr.“ nu potu a nu adauga ca de unu tempu in coce, acea foia magiara guvernamentale forte multu si face de lucru si cu „Gazeta“ si cu „Telegrafulu.“ Dar apoi cum? Eca asi: li ie, mistifica ideele si argumentele, asi mistificate le combata cu o limba agera si — triumfulu e gat'a. Firesce ca repliceloru nu le mai produce. — Acesta observandu, nu potu a nu face atenti pre fratii din Ardelu, ca deca li jace la inima, a se lupta seriosu cu domnitorii magiari — fia ca se-i capaciteze, seu ca se-i devinga in facia tribunalului lumii culte, se mai si parasca campulu celu pre isolatu si angustu din colonele foiloru nostre, si se iesa in publicitatea cea mare, d. e. in „Zukunft“, pentru ca pre cum seiu eu, sunt destui intre domni nostri, cari au invetiatu din temeiu limba nemtiasca si au statu multi ani in oficie nemtiesci. Se bagamu bine sema, ca contrarii nostri magiari numai pon' atunci ne potu infera de agitatori, pona nu esimu cu preteusiunile, ideele si principieloru nostre naintea tribunalului lumii mari. Ati vedutu, cum adusera barbatii nostri la tacere pre „M. O.“ si „Hon“ tocmai in cestiuni de cele mai grele si importante; — urmati si voi asi, fratiloru.

Apropos! Desi nu me tienu chlamatu a me ingera in polemiele foiloru magiare contra foiloru nostre din Ardelu, totusi cu privintia la critica ce o face „M. O.“ de alalta-ieri pretensiunei „Telegrafulu Rom.“ pentru o a trei'a curte apelativa in Ardelu pre sema natiunei romane, nu me potu retien a nu reflecta, pana la ce orbia seu nerusine aluneca contrarii nostri in argumentele contra nostra. Aduce adeca foia regimului Ungurescu, ca si pentru aceea nu ar fi cu potintia a crea pre sema romaniloru unu judetiu apelatoriu separat, caei romanii, afara de districtulu Fogarasiului si Nasaudului, sunt resfirati in tota tier'a. — Ati mai auditu absurditate, necalitura ca acest'a! Romanii sunt cei resfirati seu risipiti in Ardelu! Va se dica d. e. in comitatulu Unedroei 200.000 de romani sunt resfirati printre 8000 de magiari, in scaunulu Mercurei 12,000 de romani sunt resfirati printre cati-va pucini sasi, etc. etc. Vedeti pana unde orbesc si preocupa egoismulu si noroculu pre omu, incatu elu si-perde cumpetulu si cugeta si vorbesce totu pre dosu. „M. O.“ betulu de elu a perdutu cu totulu din vedere, ca — locuindu in Ardelu pre pamentulu comitatiloru si in fundulu regiu 1,200.000 de romani si numai cam 200.000 de magiari, acesti'a sunt cei risipiti printre romani, era nu romanii printre magiari.

In fine inea un'a, si acest'a de mare insemnatetotuincausa natiunalitatiloru. „Politik“ din Praga publica in nrulu seu de alalta-ieri unu estrasu dintr'unu Proieptu combinatu de renumitulu Dr. Fischhof in causa natiunalitatiloru. Principiele si dispusetiunile acestui proieptu, precatu se potu ele cunosece din estrasulu atinsu, sunt in parte cea mai mare asemeni, ba chiaru identece cu ale Proieptului deputatiloru romani si serbi, numai catu Dr. Fischhof propune limb'a germana de legatur'a suprema a partiloru, d'altmintage merge in garantiile si postulatele egalitatei natiunale inca cu cati-va pasi mai de parte, pretindindu d. e. pentru natiunalitati votulu curiatu in diete si unu felu de senatu natiunale langa regimulu si corona. Dr. Fischhof este nascutu in Ungaria, dar de multi ani asiedatu in Viena; cultur'a

lui politica inalta, caracterulu lui seriosu si solidu, patriotismulu liberalismulu lui eminente — lu facu autoritate imposable, si-lu scutescu de imputatiunile de agitatoriu, utopistu, fantastu, cu cari fura tractati omenii nostri, cei-ce compusera si votara proieptulu pentru regularea natiunalitatiloru si limbiloru patriei. Dar apoi se vedeti si aci minune; „Pester Lloyd“ de ieri sera, reproducendu si elu acelu estrasu din „Politik“, fiindu ca nu cuteza se-lu critice, ma in catrebul se-i aduca unu micu tributulu de lauda, in cele din urma lu toca in capu cu observatiunea, ca — se ntelege, cumca ar fi combinatu numai pentru Austria cislaitana. Ar fi interesante a audi cauzele giupanului Itzig; de securu ca ni-ar spune, cumca magiarismulu e santu si trebe se remana purarea de a supra celorlalte limbe si natiuni. „A magyarak ninesen parja“, — e proverbriulu magiaru, care motivaza — in tota privintia, tote. —

Romania.

Banchetu in memori'a luptei pompieriloru la dealulu Spirei, s'a datu in 13 sept. v. la Bucuresci. „Romanulu“ descrie toatele radicate cu acesta ocaziune. Pe scurtu luamu si noi cunoscintia despre urmatorele: S. Goleseu a toastatu pentru Marirea Sa Carolu I. la care respuusera urari lungi. — Candu leniscea fu restabilita, colonelulu Adrianu lu cuventulu a reaminti faptulu maretiu si patrioticu alu luptei pompieriloru la 1848 pre dealulu Spirei, aceia, o mana de eroi, a radicate natiunea romana in ochii lumii si termina inchinandu pentru amintirea luptei gloriose din 13 sept. 1848. Urmara inchinari cu strigate entusiastice. Adrianu, ministrulu de resbelu, spuse apoi ca M. Sa Domnulu cu ocaziunea acestei serbari natiunale, va nainta de locutieninte pre unu sublocutieninte si de capitane pre unu locutieninte, ambii din corpulu pompieriloru capitalei. M. Sa totodata va agratia pre mai multi pompieri actualminte sub pedepse corectionali. Acesta fapta a Domnului se primi cu aclamatiuni viie si prelungite. — Locutienintele de colonelu in gard'a natiunila Serurie radicea unu toastu pentru arma'ta romana. Colonelulu din arma'ta Cernatu inchina pentru gard'a natiunala. — G. Petrescu inchina in onora societatei literarie romane. — Hodosiu dise intre altele: „Radice toastulu meu in sanetatea celor'a cari lupta pentru limb'a romana. Singuru poporulu romanu este despre care istoria a insemnatu ca „mai multu s'a luptatu pentru limba de catu pentru vietia“. Lupt'a inse a fostu dupla, lupta pe campulu literariu si lupta pe campulu de batalia. Unitate in aceste lupte la inceputu nu era. Romanii luptau impartiti, dar totu luptau. Asi cei din Mararamurescu sub Memumarotu; cei din Banatu sub Claudiu, cei din Transilvania sub Gelu si asi mai departe. Resultatulu lu scimu. O, si se resultatu stralucitoriu ar si fostu candu toti ar fi luptatu intr'o unire. Asi si pre campulu literariu, dar aici am ajunsu la unitate, precum si limb'a ni este una. Avomu se mai luptamu inea. Se traiesca cari lupta pentru limba.“ Urari simpatice i dederu respsu. — A. Romanu toasta pentru tote bratieloru romane fora deosebire „se traiesca ostrile romane“. — B. P. Hajdeu radicanu unu toastu, dise intre altele: „Domniloru! Nu fratiloru! Caci sunt momente supreme, candu este o crima ca unu Romanu se se adresezo catra unu altu Romanu decatu numai cu cuventulu de frate! Diu'a de asta-di este aniversarea acelei dile din 48, candu unu pumnu de pompieri infrunta insolintia unei invasiuni straine. Inse la 48 fost'au ore numai pompierii, cari au sustienutu glori'a numelu romanescu contra strainilor? Nu! Pe candu bravii nostri pompieri din Bucuresci se luptau peptu la peptu contra Turciloru, viteazulu Iancu, pop'a Balintu, Assente si Romanii din Transilvania umiliau trufia magiara. Turci seu Unguri, totu un'a, totu unu felu de alieni! Bucuresci seu Abrudu, totu un'a, totu tier'a romanesc! Ni ajunge a sci numai atat'a ca in acela-si anu pompierii din Bucuresci si omenii lui Iancu de peste Carpati au aperatu aceeași ideia romanesc. Asi dera beau in onora pompieriloru! Inse beau totu-d'o-data in onora lui Iancu si a luptatoriloru sei! etc.“ — Caragiani (macedonianu, membru academie) toasta pentru luptatorii romani din Macedonia. — Misailu pentru romanii din tote partile ro-

manismulu. — C. A. Rosetti radice a inchinare pentru o sentinela romana care a fostu uitate a de toti aceia cari au portatu toate. Amintescelupt'a eroica din 1848. Candu lupt'a pompieriloru se sfarsise, turcii intrandu in casarma gasira o singura sentinela romana (din regimentulu alu 2-le) carea refusa a-si paresi postulu si se opuse singura contra tuturor'a, si candu sfarsi tote cartusiele, lupta cu bajonet'a pana ce cadu strapunsa de mi de loviture. Pompieriloru si acestei sentinelle demustra ca detorimuvietia nostra natiunala si unu principe sub care se serbeza pentru prim'a ora lupt'a eroica de la dealulu Spirei. — Stragescu (besarabanu, membru academie) toasta pentru luptatorii romani din Besarabi'a. — N. Ionescu inchina pentru venitorulu Romaniloru.

Despre societatea academica romana scrie „Monitoriu“, cu datulu 15/27 sept., urmatorele: Asta-di, Vineri la 12 ore, Mari'a Sa Domnitoriu, a bine voit a onora cu presintia Sa cea din urma siedintia publica, tienuta pentru inchiderea sesiunii societatei literaria, in sala Ateneului, la care a asistatu d. Ministru de interne si presiedinte alu consiliului, dd. ministri de finantie, de resbelu si cel'a alu lucrariloru publice, precum si unu numerosu publicu.

La intrare, Inaltimea Sa a fostu intempnatu de d. presiedinte si de domni membri ai societatei literarie si de d. Prefectu alu Politiei capitalii. Mari'a Sa, intrandu in sala, a ocupatu fotoliulu ce-i era rezervatu in capulu mesei, in giurulu caruia se aflau dd. membri ai societatii, in mediloculu aclamatiuniloru unanime a celoru aflati aci de facia.

Dupa aceea, d. I. Heliade Radulescu, presiedintelo societatii, care siedea la drepta Inaltimei Sale Domnitoriu, dete citire sumariulu lucrariloru seversite in acesta sesiune, de societate, dupa care d. Laurianu, raportatorele ei, suindu-se la tribuna, lu cuventulu si-lu desvota mai pe largu. D. Massimu resum'a apoi in scurtu basile pe cari s'a stabilitu formarea gramaticoi, anuciandu ca acalua care va face o gramatica pe aceste base i se va da unu premiu de 300 de galbeni.

D. Heliade Radulescu, reluandu cuventulu, ceti o propunere prin care Mari'a Sa Domnitoriu era numitu membru alu societatei. — Acesta propunere fu primita cu lungi si numerose aclamatiuni, atatu din partea membriloru societatii, catu si din a publicului asistinte.

Mari'a Sa bine-vo, in urma acestor'a a multumit societatei cu cuvinte bine simtite, pentru acesta noua dovoda de respectu si devotamentu catra tron si august'a persoana a Mariei Sale.

Pe la orele 2 si jum., Mari'a Sa retragendu-se din sala siedintiloru, dd. membri au urmatu inainte lucrarile d-loru si ridicandu siedintia la 3 ore, au declarat sesiunea inchisa.

Caus'a Romei.

Din Florentia cu 1 opt. se scrie: Ieri s'a spedatu unu cerculariu catra toti reprezentantii Italiei pre la curtile straine. E subscrisu de Campello ministrulu de esterne, dar e opulu lui Rattazzi ministrulu presiedinte. In acestu actu reprezentantiloru se da incredintia ca la curtile respective se desfasiere si motiveze procedur'a observata de guvernul fatia cu Garibaldi si cu partia' actiunei. Guvernulu intona stim'a pentru oblegamintele ce le-a primitu a supra-si in conventiunea de septembrie, dar totodata descrie cestiunea Romei cumca nu po'to romané in stadiulu ei de astadi fora a casuna periclu Italiei si a turbura leniscea Europei. Aréta necesitatea ca asta cestiune se se deslege in modu corespunditoriu dorintieloru indreptatite ale Italiei. Pre langa acestu cerculariu menitu a se da publicitatii, mai existe unu actu subscrisu de Rattazzi si adresatu numai cabinetulu de Francia spre „cunoscintia confidentiala“. In acest'a ministrulu descrie opiniunea publica din Italia, unde tota natiunea din inima e desgustata contra Franciei, si daca Francia nu va face concesiuni mari in cestiunea Romei, apoi se frange aliantia italo-francesca, caei guvernulu nu va mai ave putere a combate opiniunea publica, carea in timpulu din urma se pleca catra Prussia sperandu cu aliantia acesteia a ajunge la Rom'a unde Francia o impedeza.

Din Paris cu datulu 2 opt. se scrie ca cavalierulu Nigra reprezentantele Italiei la curtea

francesca, s'a retornatu la Florentia se incunoscintiezo pre Rattazzi cam in catu si ce concesiuni ar fi Napoleone despusu a face.

Telegramulu d'alta parte inscintiezo ca in mani'a priveghiaru trupeloru italiene la frontaria statulu papale, a succesu totusi catorva rescolati a erumpe pre teritoriulu papalu si a face desordine. Trupele Papoi au recuprinsu Aquapendente, dar provinci'a Viterbo inea nu e curatita de rescolati. In Rom'a nu s'a turburatu Ionisea.

Nr. 147—1867.

Concursu.

Comit. Asoc. tranne rom. conformu concludusulu adusu in siedintia III a ad. gen. tienuta la Clusiu in 28 augustu a. c. p. XXVIII. publica prin acest'a concursu pentru doue premia de catu 25 fl. v. a. destinate pentru acei inventatori comunali, cari pana la ad. gen. viitoria a Asoc. vor dovede, ca au prasitu mai multi otoi.

Concurentii resp. au de a-si tramite pana la 1 aug. 1868 la Comit. Asoc. concoursele resp. despre prasirea otoiiloru, prevediute cu documinte demne de tota credintia despre numerulu, felulu, si calitatea otoiiloru prasiti, spre a se poté subterne viitoriei ad. gen. conformu decisiunei mai sus amintite.

Din siedintia Comit. Asoc. tranne romane tienuta la Sabiu in 18 sept. 1867.

Nr. 147—1867.

Concursu.

Comit. Asoc. conformu concludusulu adusu in siedintia a III a ad. gen. tienuta la Clusiu in 28 Augustu c. n. a. c. p. XXVIII publica prin acest'a concursu pentru doue ajuto'rie de catu 25 fl. v. a. destinate pentru doi invetiacei de meseria cu terminulu pana 1 Novembre. a. c.

Aspiratorii la aceste ajuto'rie pana la terminulu mai sus insemnatu, au de a-si subterne concoursele loru prevediute a) cu testimoniu de botezu, b) cu testimonie demne de credintia despre purtarea loru, cum si despre diligintia si destoritata dovedita in specialitatea de maestria spre a carei invetiare s'a consacratu.

Din siedintia Comit. Asoc. tranne romane tinuta la Sabiu in 18 Sept. 1867.

Concursu.

Pentru statiunile invetiatoresci: in comunele Hontisioru, si Madrijesti cottulu Aradului, si in comun'a Plescutia, cottulu Zarandu, — se escrie Concursu pana la 18 octovre st. v. a. c., cu care sunt impreunate urmatorele emoluminte, si adeca cu cea din Hontisioru 80 fl. v. a., 6 cubule grau, 6 cubule cucurudiu, 1 mesura de fasula, 30 portii de fenu, 8 orgii de lemne, si cortelu liberu cu o gradina de legume. Cu cea din Madrijesti 70 fl. v. a., 4 cubule de grau, 4 de cucurudiu, 50 portii de fenu, 1 mesura de fasula, 8 orgii de lemne, si cortelu liberu cu o gradina de legume, si

cu cea din Plescutia 200 fl. v. a. cortulu liberu, si 5 orgii de lemne.

Doritorii de-a ocupa aceste statiuni sunt avisati recursurile loru instruate cu documintele cerute, si adresate catra P. O. consistoriu din Arad pana la terminulu preftu la mine subscrisulu a le subterne in Buteni.

Buteni in 17 septevre 1867.

Ioanne Munteanu, m. p.

distr. prot. si insp. de scole a Buteniloru, si int. adm. prot. si insp.

(1—3) de scole a Halmagiulu.

Rogamu pre oo. prenumeranti a rrclamá delocu ce nu primescu veri unu numeru. Speditiunea, daca ni costa multe spese, o derimu se fieregulata si spre multiamire,

Despre corespundintiele trimise vom luá notitie despre tote, unele pe scurtu, precum ni va permite spatiulu.

Viena, 5 optobre. Burs'a de sera de la 4 l. c. Imprumutele de statu cu 5% 51.10, —51.25. Oblig. desarcinarii de pamentu ung. 67.50,—68.50; transilv. 63.—64.—; Ban. temes. 66.—,—67.—; bucovin. 64.—,—65.—; Galbenulu 5.96—5.97; Napoleondori 10.—10.2; Imper. rusesci 10.20, 10.25; Argintulu 122.25—122.75.